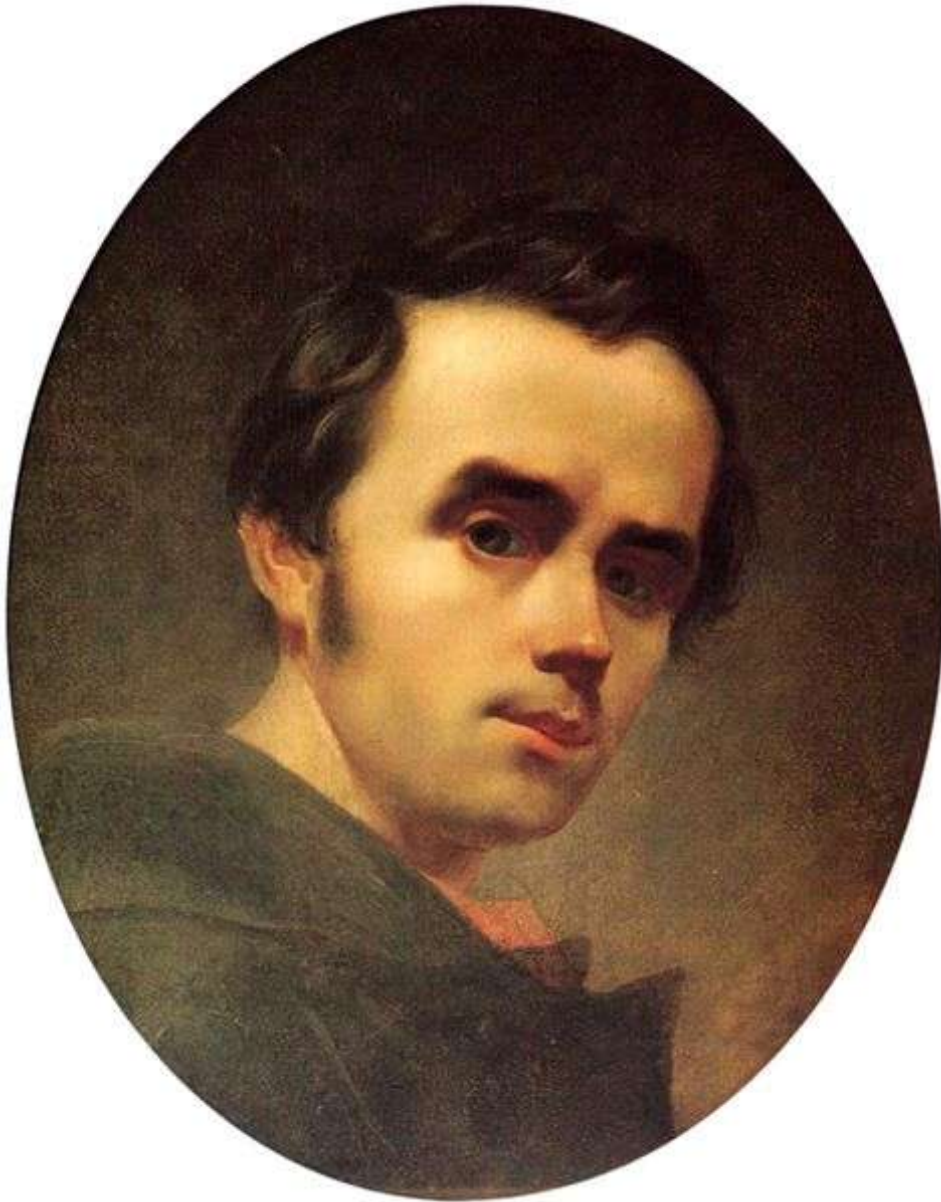

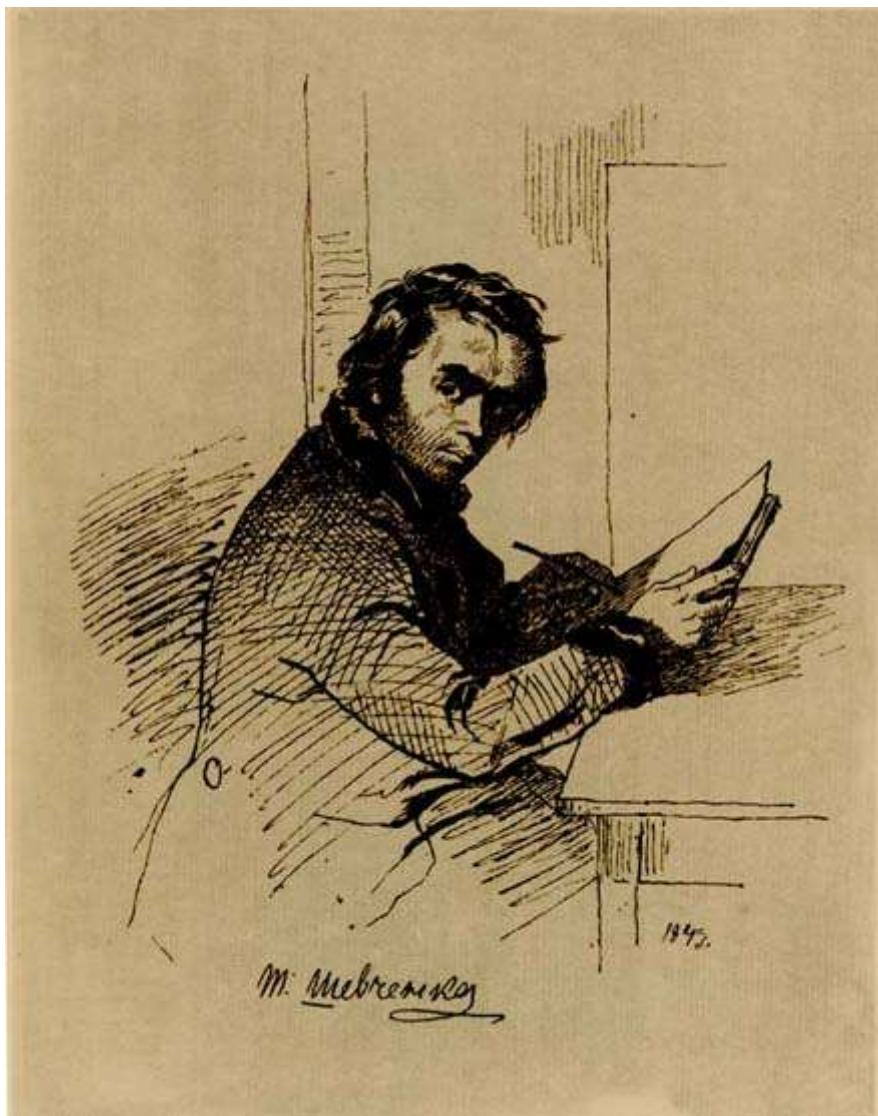
**Автопортрет
1840. Полотно, олія. 43 x 35.**

Особливе місце в портретній творчості Шевченка належить автопортретам. Понад 30 малярських та графічних-автопортретів створив Шевченко упродовж свого життя.

"Автопортрет" 1840 року — найраніший з них. Це одна з кращих спроб малювання олійними фарбами, де митець створив романтично піднесений образ молодого поета й художника. Твір, позначений високим професійним рівнем (витончений малюнок, тонке пластичне моделювання форми), свідчить про досконале оволодіння технікою олійного живопису.

Автопортрет вражає передачею настрою, він позначений глибоким психологізмом, тонким самоаналізом, вишуканими засобами виразності. Енергійний поворот голови, сповнений гідності та граційності, робить композицію динамічною. Світло вихоплює з напівтемряви одухотворене, наче осяяне внутрішнім сяйвом обличчя. Чоло яскраво освітлено, очі сховано в тінь. За допомогою світла і тіні художник підкреслює те, на що глядач має звернути увагу. Уважним, зосередженим, сповненим глибоких почуттів, внутрішньої врівноваженості та незалежності постає перед нами Шевченко в цьому автопортреті.

Твір будується на контрастах світла і тіні, м'якого обрису овала і різкого окреслення погруддя, на зіставленні синьо-зелених та зеленкувато-коричневих тонів із вкрапленнями червоного кольору.

Автопортрет,
подарований Варварі Репніній

Автопортрет

1851. Папір, олівець, білило. 22,1 x 17,7.

Автопортрет тотожний з автопортретом художника на малюнку "Серед товаришів", що підтверджує одночасність їх виконання, тобто під час Каратауської експедиції. Психологічний автопортрет — свідчення сповненого відчаю життя творчої особистості.

Змарніле обличчя, лисіюча голова, густа широка борода — документальний образ Шевченка, якого недавно під арештом привезли на Мангишлак до Новопетровського укріплення. Затемнені очні западини акцентують увагу на сумному, проникливому погляді. Про умови, в яких виконувався автопортрет, залишив відомості Броніслав Залеський: "В часі тої мандрівки Шевченко зробив для мене чорною крейдою свій портретик... Портретик був дуже подібний, замість зеркала послуговувався артист збанком з водою, бо іншого зеркала не мали ми в степу. Не було також ані бритви, ані цирюльника, і для того носили ми бороди, хоч властиво оба ми були солдати".

Автопортрет зі свічкою

Автопортрет 1850 рік

Автопортрет

1848-1849. Папір, сепія. 24,3 x 18,1.

За психологічною характеристикою автопортрет близький до інших автопортретів художника періоду перебування в Аральській експедиції і в Оренбурзі. Це був період життя, коли Шевченко почувався відносно вільним: не жив у казармі і мав змогу малювати. Шевченко намалював себе у цивільному одязі, його обличчя осяяне внутрішнім спокоєм. Внизу на автопортреті рукою Ф. Лазаревського напис: 29 ноября 1849. Оренбург. Це, напевно, дата, коли Шевченко подарував йому автопортрет, про що Лазаревський так записав у своїх спогадах: "Якось приходить до мене Тарас і пропонує свій портрет:

— Візьми ти у мене, Христа ради, оцей портрет, хотілось би, щоб він зостався в добрих руках".

Автопортрет

1847. Папір, олівець. 12,7 x 9,9.

Навесні 1847 року за участь у Кирило-Мефодіївському братстві Шевченка було заарештовано і відправлено до Петербурга. Після слідства і оголошення вироку Тараса Григоровича доставили з Петербурга до Оренбурга, а звідти — до Орська.

Автопортрет 1847 року, виконаний в Орській фортеці, — перший рисунок періоду заслання. Можливо, разом з листом художник надіслав його на Україну своєму другові Андрію Лизогубу.

"...Ви пишите, чи покину я малювання. Рад я його покинуть, так не можна. Я страшно мучуся, бо мені заборонено писати і рисувати. А ночі, ночі! Господи, які страшні та довгі! — та ще й у казармах". І тут же просить, щоб Лизогуб надіслав йому етюдник з фарбами, чистий альбом і хоч би один пензель.

У листі-відповіді Шевченків адресат писав: "Лист Ваш, коханий друже, я получив на самісінький Новий год. Превеликая Вам дяка і за лист, і за Вас; "тільки важко на Вас дивитись". А таки важко. Це автопортрет у солдатському мундирі й кашкеті-безкозирці, на околиці якого напис "З:Р" — в Орській фортеці Тарас Шевченко служив у 3-й роті 5-го батальйону Оренбурзького Окремого корпусу. Тяжкі муки вже наклали відбиток на обличчя поета, вражають пророчі страдницькі очі, в яких і гнів, біль, і непокоря.

Хоч доведеться розп'ястись!

А я таки мережать буду

Тихенько білії листи.